

International Science Group

ISG-KONF.COM

II

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND PRACTICAL CONFERENCE
"INNOVATIVE TECHNOLOGIES FOR TRAINING AND
EDUCATING YOUNG PEOPLE"**

Boston, USA

January 14-17, 2025

ISBN 979-8-89692-744-0

DOI 10.46299/ISG.2025.1.2

INNOVATIVE TECHNOLOGIES FOR TRAINING AND EDUCATING YOUNG PEOPLE

Proceedings of the II International Scientific and Practical Conference

Boston, USA
January 14 – 17, 2025

UDC 01.1

The 2nd International scientific and practical conference “Innovative technologies for training and educating young people” (January 14 – 17, 2025) Boston, USA. International Science Group. 2025. 309 p.

ISBN – 979-8-89692-744-0

DOI – 10.46299/ISG.2025.1.2

EDITORIAL BOARD

<u>Pluzhnik Elena</u>	Professor of the Department of Criminal Law and Criminology Odessa State University of Internal Affairs Candidate of Law, Associate Professor
<u>Liudmyla Polyvana</u>	Department of accounting, Audit and Taxation, State Biotechnological University, Kharkiv, Ukraine
<u>Mushenyk Iryna</u>	Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of Mathematical Disciplines, Informatics and Modeling. Podolsk State Agrarian Technical University
<u>Prudka Liudmyla</u>	Odessa State University of Internal Affairs, Associate Professor of Criminology and Psychology Department
<u>Marchenko Dmytro</u>	PhD, Associate Professor, Lecturer, Deputy Dean on Academic Affairs Faculty of Engineering and Energy
<u>Harchenko Roman</u>	Candidate of Technical Sciences, specialty 05.22.20 - operation and repair of vehicles.
<u>Belei Svitlana</u>	Ph.D., Associate Professor, Department of Economics and Security of Enterprise
<u>Lidiya Parashchuk</u>	PhD in specialty 05.17.11 "Technology of refractory non-metallic materials"
<u>Levon Mariia</u>	Candidate of Medical Sciences, Associate Professor, Scientific direction - morphology of the human digestive system
<u>Hubal Halyna</u> <u>Mykolaivna</u>	Ph.D. in Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor

КОНТЕНТ-АНАЛІЗ РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ДЕФІНІЦІЇ «МІГРАЦІЯ НАСЕЛЕННЯ» В ЗАКОРДОННІЙ ТА ВІТЧИЗНЯНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Назарова Галина
Д.е.н., професор

Остапчук Владислав
Аспірант

Кафедра соціальної економіки
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця,
Україна

Міграції населення – це споконвічний і повсюдний процес, що супроводжує життя людини, характерний для будь-яких більш або менш значних людських утворень в будь-які часи. Вся сучасна картина розміщення населення по земній кулі створена, в її визначальних рисах, міграціями населення.

Вивчення міграцій населення пов'язане з виходом у 1662 р. книги Джона Граунта, родоначальника демографії, де міграція розглядалася як природний процес перерозподілу населення по території [1].

Відомий український демограф І.М.Прибиткова у своїй книзі «Основи демографії» визначає, у вузькому значенні міграцію як вид територіального переміщення населення, який завершується зміною постійного місця проживання, що й означає переселення. У 1930-ті роки більш вживаним стало поняття «перерозподіл населення й трудових ресурсів», яке об'єднувало територіальні переміщення населення із села в місто та з європейської частини країни в її східні райони. У 1940 - 1950-ті роки термін «міграція населення» практично не використовували. Його відновлення й новий етап у вивченні міграцій населення належить до кінця 1950-х – початку 1960-х років [1].

Відомий український дослідник міграцій О. У. Хомра у своїй праці «Міграція населення: питання теорії, методики дослідження» (1979) систематизує визначення міграцій населення таким чином:

найбільш широке – тотожне поняттю «рухливість» (у даному випадку під міграціями населення розуміється його переміщення по території країни, у широкому значенні слова вони постають як галузевий, територіальний і соціальний перерозподіл населення);

широке, що представляє міграції як сукупність механічних, професійних і галузевих переміщень; під міграціями населення у широкому значенні варто розуміти будь-які територіальні переміщення людей, пов'язані зі зміною пункту трудової діяльності та галузі прикладання праці;

визначення, в якому міграції населення розуміють як будь-які просторові переміщення: відвідання підприємств торгівлі, побутового обслуговування; рух

населення, пов'язаний зі зміною місця роботи в межах одного і того ж населеного пункту або з еміграцією [2].

Міграції у широкому розумінні слова, крім переселень, охоплюють усі види переміщень населення у просторі – сезонні, епізодичні, маятникові. Вони є масовими переміщеннями населення через кордони тих чи інших територій будь-якої тривалості, регулярності та цільової спрямованості, зі зміною місця проживання назавжди або більш-менш тривалий час, іноді – без його зміни. Міграції населення складені з міграційних потоків, саме тому поняття міграцій вживають у збірному розумінні та у множині [1].

У виданні «International Migration Law: Glossary on migration» («Міжнародне міграційне право: Словник термінів у галузі міграції») можна знайти таке визначення міграцій населення: «Міграція – це процес переміщення населення через міжнародний кордон або в межах країни; вона охоплює будь-який вид переміщень незалежно від її тривалості, складу чи причин; міграція включає пересування біженців, переміщених осіб, виселених людей та економічних мігрантів» [1].

На інтернет-сайті ЮНЕСКО схоже трактування поняття міграції: «Міграція – це переміщення через кордон політичної або адміністративної одиниці на визначений мінімальний період часу, що включає рух біженців, переміщених осіб, економічних мігрантів тощо. До міграційних належать внутрішні та міжнародні переміщення. Проте з останніх виключаються територіальні переміщення, які не призводять до будь-яких змін соціального членства і тому залишаються здебільшого неважливими як для особи, так і для суспільства у пунктах виходу і призначення (туризм). Окрім того, до міжнародних не належать переміщення, в яких зацікавлені особи або групи людей є пасивними об'єктами, ніж активними агентами переміщення (організовані переміщення біженців із місця положення до місця притулку)» [1].

У Географічній енциклопедії України коротко визначається поняття міграції: «Міграція населення – це переміщення населення, пов'язані зі зміною постійного місця проживання (зон життєдіяльності)» [3].

У філософському словнику соціальних термінів міграція значиться як соціально-економічний та демографічний процес – сукупність переміщень, що здійснюються людьми між країнами, районами, поселеннями [4].

Економічна енциклопедія трактує міграції як переміщення людей, етносів, їхніх частин або окремих представників, пов'язані зі зміною постійного місця проживання або з поверненням до нього [5].

У юридичній енциклопедії визначають, що: «міграція – це переміщення населення через кордон тих чи інших територій у межах однієї країни в іншу назавжди чи на тривалий час постійного місця проживання або з регулярним поверненням до нього» [6].

Проаналізувавши поняття «міграція» у різних наукових джерелах, слід зазначити, що міграції населення не можна ототожнювати із територіальними переміщеннями загалом, бо це б не дозволяло б виявляти їхні специфічні риси у

загальній масі територіальних переміщень, ускладнювало б розробку теоретичних питань, вело б до застою у пошуках нових методів дослідження.

С.К. Бондирєва визначає міграцію як полімотивоване суспільне явище, викликане прагненням до задоволення потреб; воно є можливим завдяки мобільності людини та реалізується як у фізичному, так і у віртуальному просторі [7, с.31].

А. Хомра міграцію населення трактує як «територіальні переміщення населення, що пов'язані зі зміною місця проживання» [2, с. 7].

При визначенні міграції А. Романюк говорить про офіційну та нелегальну її форми, називаючи офіційною міграцією стан, коли людина змінює місце свого постійного проживання, включаючи і переїзд на постійне проживання за кордон, на підставі офіційного дозволу сторони, яка приймає; нелегальна міграція відбувається, відповідно, коли такого дозволу немає [8, с. 21- 22].

Вітчизняний дослідник Ю.Римаренко міграцією населення вважає “переміщення людей (мігрантів) через кордони тих або інших територій зі зміною місця проживання назавжди або на тривалий час. Оскільки міграція населення складається з міграційних потоків, поняття міграції застосовують і в множині — міграції”[9, с.740]. До цього визначення Т. Драгунова фактично додає чинники, які спонукають людей мігрувати; суть міграції вона розуміє як “переміщення людей між населеними пунктами, регіонами, країнами, що зумовлене економічними, політичними, етнічними та релігійними чинниками і пов'язане зі зміною на різні терміни місця проживання” [10, с.73].

В. Шелюк наводить дещо ширше визначення міграції. Згідно з ним, “міграція — це поняття, яке відображає соціально-економічні і демографічні процеси, сукупність переміщень, які здійснюються людьми між країнами, регіонами однієї країни, різного виду поселеннями та інші види переміщень” [11, с.46-47].

Серед закордонних дослідників можна виділити Пітера Кока, який визначає міграцію як переміщення людей, яке передбачає зміну постійного місця проживання через адміністративний кордон, такий як село, місто, район чи країна [12]. Міграція може бути у формі імміграції, яка описується як кількість людей, що в'їжджають у приймаючу територію, або еміграції, яка відноситься до потоку людей з країни протягом певного періоду часу. Крім того, існує два види міграції: внутрішня, коли мігранти переміщуються всередині своєї країни; а також міжнародна міграція, ситуація, за якої мігранти живуть за межами країни свого народження принаймні один рік [13].

Скелдон [14, с. 2] в своїй роботі стверджує, що міграція загалом і міжнародна міграція зокрема є складною концепцією, оскільки «її вимірювання повністю залежить від того, як вона визначається в часі та просторі». Однак Міжнародна організація з міграції (МОМ) надала краще визначення міжнародної міграції або «мігранта», уникнувши часових і територіальних обмежень, а саме: мігрантом є будь-яка особа, яка переїжджає або переїхала через міжнародний кордон або в межах держави від свого постійного місця проживання, незалежно

від (1) правового статусу особи; (2) чи є рух довільним чи мимовільним; (3) які причини руху; або (4) яка тривалість перебування [15].

Наведене визначення певною мірою враховує багатоаспектність поняття міграції. Однак це питання стосується не лише тривалості часу, протягом якого особи повинні проживати, або відстані, яку вони повинні подолати, щоб бути визнаними мігрантами, а й пов'язано з їхнім довгостроковим статусом після отримання громадянства в приймаючій країні. Важливим аспектом в цьому контексті, на думку Козера [16] є конкретизація статусу мігранта після отримання громадянства приймаючої країни. Крім того, дослідник зазначив, що визначення мігранта як «особи, яка живе за межами своєї країни протягом року або більше» не дає повної відповіді на запитання «хто такий мігрант?» з різних причин.

По-перше, поняття «мігрант» охоплює широке коло людей у найрізноманітніших ситуаціях. По-друге, дуже важко порахувати мігрантів і визначити, скільки часу вони перебувають за кордоном. По-третє, так само важливо, як визначити, коли людина стає мігрантом, так само важливо визначити, коли вона перестає бути мігрантом. Нарешті, було припущено, що в результаті глобалізації зараз існують нові «типи» мігрантів з новими характеристиками, наприклад, транснаціональні спільноти або діаспора [16, с. 14].

Термін «мігрант» охоплює широке коло людей, у тому числі тих, хто вимушено виїхав, і це пов'язано з ідеєю, що люди добровільно чи мимовільно мігрують через соціально-економічні та політичні причини [17, 18]. Деякі люди мігрують добровільно — за словами Баумана [17], їх називають «туристами». Незважаючи на це, багато хто змушений залишити свою країну через війну, переслідування та надзвичайні економічні труднощі в рідних країнах [19]. Управління Верховного комісара ООН у справах біженців [19] також заявило, що такі мігранти здійснюють небезпечний перетин кордону та зазнають надзвичайного переміщення та труднощів у країнах транзиту. Однак світ не є гостинним для вимушених мігрантів або, за словами Баумана, до «бродяг». Вони можуть стати жертвами ксенофобського насильства [20] і суворого імміграційного контролю, включаючи затримання та навіть депортацію.

Крім того, мігранти класифікуються відповідно до різних ярликів на основі причини та призначення їхнього переміщення та правового статусу в країні призначення. Відповідно, термін «мігрант» охоплює переміщених осіб: «осіб, які змушені переїхати проти власної волі» [21, с. 18].

Проведене дослідження дозволяє визначити основні підходи в розумінні сутності дефініції «міграція» в різних джерелах (таблиця 1).

Таблиця 1

Результати контенту-аналізу джерел щодо розуміння сутності дефініції
«міграція»

Підхід	Трактування	Джерело	Поширеність категоріальної ознаки (%)
Міграція як явище	полімотивоване суспільне явище, викликане прагненням до задоволення потреб стан, коли людина змінює місце свого постійного проживання, включаючи і переїзд на постійне проживання за кордон, на підставі офіційного дозволу сторони, яка приймає	Бондирєва С. Романюк А.	13%
Міграція як процес	природний процес перерозподілу населення по території соціально-економічний та демографічний процес – сукупність переміщень, що здійснюються людьми між країнами, районами, поселеннями поняття, яке відображає соціально-економічні і демографічні процеси, сукупність переміщень, які здійснюються людьми між країнами, регіонами однієї країни, різного виду поселеннями та інші види переміщень	Граунт Дж. Філософський словник Шелюк В.	20%
Міграція як ознака мобільності	територіальні переміщення населення, що пов'язані зі зміною місця проживання вид територіального переміщення населення, який завершується зміною постійного місця проживання, що й означає переселення переміщення людей між населеними пунктами, регіонами, країнами, що зумовлене економічними, політичними, етнічними та релігійними чинниками і пов'язане зі зміною на різні терміни місця проживання	Хомра О. Прибиткова І. Драгунова Т.	20%
Міграція як форма мобільності	процес переміщення населення через міжнародний кордон або в межах країни переміщення через кордон політичної або адміністративної одиниці на визначений мінімальний період часу, що включає рух	Міжнародне міграційне право ЮНЕСКО	

	біженців, переміщених осіб, економічних мігрантів тощо переміщення населення, пов'язані зі зміною постійного місця проживання (зон життєдіяльності) переміщення людей, етносів, їхніх частин або окремих представників, пов'язані зі зміною постійного місця проживання або з поверненням до нього переміщення населення через кордон тих чи інших територій у межах однієї країни в іншу назавжди чи на тривалий час постійного місця проживання або з регулярним поверненням до нього переміщення людей (мігрантів) через кордони тих або інших територій зі зміною місця проживання назавжди або на тривалий час переміщення людей, яке передбачає зміну постійного місця проживання через адміністративний кордон, такий як село, місто, район чи країна	Географічний словник України Економічний словник Юридична енциклопедія Римаренко Ю. Кок П.	47%
--	--	---	------------

Таким чином, проведене дослідження дозволяє дійти висновку про те, що в більшості джерел міграція розглядається як форма мобільності та визначається як переміщення людей. Хтось із авторів приділяє увагу територіальному аспекту, хтось часовому, хтось умові набуття статусу мігранта. На підставі проведеного аналізу, автором було конкретизовано дефініцію міграція, що є перетином адміністративного кордону, добровільний чи примусовий просторовий рух осіб чи груп осіб від місця (країни) виїзду до місця (країни) в'їзду за наявності або відсутності законних підстав, на певний період часу або назавжди, що може вести за собою зміну постійного місця проживання; цей рух включає в себе еміграцію та імміграцію.

Список використаних джерел

1. Борута І. Міграційне право ЄС. Київ: Вид-во ІМВ КНУ ім. Т. Шевченка. 130 с.
2. Хомра А. У. Міграція населення: питання теорії, методики дослідження. К.: Наукова думка, 1979. 148 с.
3. Географічна енциклопедія України: в 3 томах. Київ: Українська радянська енциклопедія імені М. П. Бажана, 1990. 480 с.

4. Філософський словник соціальних термінів. Вид. 2-е, доп. Харків: «Р. И. Ф.», 2005. С. 454.
5. Економічна енциклопедія. Київ: Видавничий центр «Академія», 2001. С. 385.
6. Юридична енциклопедія. К.: Українська енциклопедія, 2001. Т. 3: К-М. 790 с.
7. Зовнішні трудові міграції населення України. Київ: РВПС України НАН України, 2002. 206 с.
8. Романюк А. Міграційні процеси у Львівській області. *Українські варіанти*. 1997. № 2. С. 21-25.
9. Міграційні процеси в сучасному світі: світовий, регіональний та національний виміри. К.: Довіра, 1998. 912 с.
10. Драгунова Т. Просторовий аналіз міграційного процесу в м. Києві. *Статистика України*. 2004. № 1. С. 72-79.
11. Шелюк В. Соціальна міграція: Етапи, функції, типи. *Перспективи*. 2001. № 3 (15). С. 45-50.
12. Kok Pieter. The definition of migration and its application: Making sense of recent South African census and survey data. *Southern African Journal of Demography* 1999. №7. P. 19–30.
13. Poulain Michael, Nicolas Perrin. Is the measurement of international migration flows improving in Europe. In *Conference of European Statisticians, Geneva*. 2001. Working Paper 12. Joint ECE-EUROSTAT Work Session on Migration Statistics, Geneva, Switzerland.
14. Skeldon, Ronald. 2017. International Migration, Internal Migration, Mobility and Urbanization: Towards More Integrated Approaches. URL: <https://www.un.org/en/development/desa/population/events/pdf/expert/27/papers/II/paper-Skeldon-final.pdf> (дата звернення 05.01.2025 р.)
15. International Organization for Migration. 2019. Who Is a Migrant? URL: <https://www.iom.int/who-is-a-migrant> (дата звернення 25.12.2024 р.)
16. Koser, Khalid. 2016. *International Migration: A very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
17. Bauman, Zygmunt. *Tourists and Vagabonds: Heroes and Victims of Postmodernity*. Wien: Institut für Höhere Studien (IHS). URL: http://www.ssoar.info/ssoar/bitstream/handle/document/26687/ssoar-1996-baumann-tourists_and_vagabonds.pdf?sequence=1 (дата звернення 27.12.2024 р.)
18. Kempf, Arlo. 2006. Anti-colonial historiography: Interrogating colonial education. In *Anti-Colonialism and Education: The Politics of Resistance*. Edited by George J. Sefa Dei and Arlo Kempf. Rotterdam: Sense Publishers, pp. 129–58.
19. UNHCR. 2018b. *Global Trends: Forced Displacement in 2017*. Geneva: UNHCR. URL: <https://www.unhcr.org/5b27be547.pdf> (дата звернення 27.12.2024 р.)
20. Misago, Jean Pierre. 2016. Responding to xenophobic violence in post-Apartheid South Africa: Barking up the wrong tree. *African Human Mobility Review* 2: 443–67.